

Miejsce spotkań: biblioteka jako przestrzeń społeczna: (na przykładzie województwa lubuskiego) / red. Andrzej Buck, Monika Simonjetz, Dawid Kotlarek. - Warszawa: Wydawnictwo Naukowe i Edukacyjne Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich, 2019. - 127, [1] s., [12] s. tab. : il., fot.; 24 cm. - ISBN 978-83-65741-40-0

W 2019 r. nakładem Wydawnictwa SBP ukazała się książka trzech autorów: Andrzeja Bucka – dyrektora Biblioteki Publicznej w Zielonej Górze, związanego wcześniej ze środowiskiem akademickim Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Zielonej Górze oraz Uniwersytetu Wrocławskiego, ale również (jak o sobie pisze) literaturoznawcy, dziennikarza, edytora, historyka teatru i animatora kultury; Moniki Simonjetz – literaturoznawczynie wykładającej m.in. w Centrum Edukacji Bibliotekarskiej, Informacyjnej i Dokumentacyjnej im. Heleny Radlińskiej w Warszawie, redaktorki „Bibliotekarza Lubuskiego”, współpracującej z Wydawnictwem SBP, koordynującej w części województwa lubuskiego Program Rozwoju Bibliotek oraz Dawida Kotlarka – bibliotekarza, historyka i regionalisty. Książka, zatytułowana: *Miejsce spotkań. Biblioteka jako przestrzeń społeczna (na przykładzie województwa lubuskiego)*, stanowi swego rodzaju kontynuację tomu przygotowanego przez tych samych autorów, wydanego rok wcześniej, pt. *Nowe przestrzenie i nowe technologie – dlaczego warto modernizować biblioteki: (na przykładzie województwa lubuskiego)*. W przypadku obu publikacji autorzy kierowali się założeniem, że biblioteka to przestrzeń społeczna, w której społeczności lokalnej należy zapewnić dostęp do wiedzy, kultury, informacji i nowych technologii. Opisują preferowany i popularyzowany przez siebie model upowszechniania i uczestnictwa w kulturze, który zakłada, że nowoczesne przestrzenie biblioteczne oraz realizowane w nich nowoczesne usługi służą rozwijaniu kapitału ludzkiego.

W ostatnich latach można zaobserwować wzmożone zainteresowanie uczestnictwem bibliotek w rozwijaniu kapitału społecznego (w krajowej literaturze pojawiło się już kilka opracowań na ten temat²). Jest to zapewne

¹ Uniwersytet Gdański, Instytut Filologii Polskiej.

² m.in.: Adamiec, S. (2007). Komunikacja warunkiem kapitału społecznego biblioteki. *Zeszyty Naukowe Wyższej Szkoły Humanitas. Zarządzanie*, 8(1), 27-34; Działek, J., Murzyn-Kupisz, M. (2014). Rola bibliotek w budowaniu i wzmacnianiu zasobów kapitału społecznego w województwie małopolskim. *Zarządzanie Biblioteką*, 1, 9-32; Materska, K. (2017). Społeczna

związane ze zmianą funkcji bibliotek, które po rewolucji informatycznej poszukują nowej formuły działania. Na skutek rosnącej w sieci dostępności do informacji i dokumentów, a w konsekwencji spadku atrakcyjności tradycyjnej oferty bibliotecznej, pojawia się pytanie o to, jak można wykorzystać potencjał, który tkwi w bibliotekach. Placówki te są bardzo często jedynymi instytucjami kultury działającymi w mniejszych miejscowościach, dysponują również przestrzeniami, które mogą zostać otwarte na potrzeby mieszkańców, a ponadto często posiadają personel gotowy do działań znacznie przekraczających dotychczasowe ramy funkcjonowania bibliotek. Dlatego coraz częściej zdarzają się projekty nowych, interesujących usług, wydarzeń i rozwiązań, zaś bibliotekarze poszukują ciekawych pomysłów i inspiracji, które pomogłyby im zwiększyć obecność bibliotek w życiu społecznym i doprowadzić do transformacji ich wizerunku.

Recenzowana publikacja, adresowana do bibliotekarzy praktyków przede wszystkim z bibliotek publicznych, choć nie tylko, stanowi prezentację dróg rozwoju wybranych instytucji bibliotecznych, których celem było zwiększenie uczestnictwa w życiu kulturalnym i społecznym dzięki różnorodnym formom pracy, opisanych i szerzej zrelacjonowanych w tomie. Zaprezentowane studia przypadków dotyczą województwa lubuskiego, mogą jednak zostać wykorzystane niezależnie od lokalizacji biblioteki, a często również przez placówki innego typu – np. przez biblioteki akademickie.

Książka składa się z pięciu rozdziałów – trzech prezentujących zrealizowane w województwie lubuskim projekty oraz dwóch – początkowego i końcowego – o naturze ogólnej, nadających ramy głównemu trzonowi książki. I tak w rozdziale pierwszym, zatytułowanym *Interakcje wewnętrzne i zewnętrzne we współczesnej bibliotece*, autorzy omówili zagadnienie kulturalno-społecznej roli bibliotek. Zwrócili uwagę, że rozwój czytelnictwa zależny jest od szeregu uwarunkowań, wśród których wymienili:

- dostęp do atrakcyjnego księgozbioru zarówno pod względem estetyki, treści, jak i nośnika;
- dostęp do nowych technologii, nowoczesnych sprzętów, e-usług i e-zbiorów;
- przestrzeń, a zwłaszcza możliwość elastycznego aranżowania powierzchni i wydzielania różnorodnych stref;
- usytuowanie, dostępność i elastyczny sposób zarządzania placówką biblioteczną;
- promocję biblioteki i jej działań w przestrzeni publicznej.

przestrzeń bibliotek publicznych drugiej dekady XXI wieku. W: J. Ladorucki (red.), *Biblioteka publiczna w przestrzeni społecznej* (s. 69-85). Łódź: Wojewódzka Biblioteka Publiczna im. Marszałka Józefa Piłsudskiego; Wojciechowska, M. (2018). Budowanie kapitału społecznego przez biblioteki akademickie. W: K. Jazdon (red.), *Biblioteka naukowa: czy jeszcze naukowa* (s. 179-190). Poznań: Biblioteka Uniwersytecka w Poznaniu; Wojciechowska, M. (2019). *Kształtowanie kapitału społecznego – ujęcie z perspektywy bibliotekoznawczej*. Warszawa: Difin.

Kwestie te, lecz omówione w wymiarze praktycznym, pojawią się w dalszych rozdziałach.

Autorzy w swoich rozważaniach odwołują się do kultury czytelniczej i aranżacji przestrzeni bibliotecznych w krajach skandynawskich, zwracają też uwagę na koncepcję kapitału społecznego i możliwości współtworzenia przez biblioteki jego zasobów, komentują rolę biblioteki jako trzeciego miejsca oraz podkreślają znaczenie koncepcji aranżacji przestrzeni bibliotecznych Harry'ego Faulknera-Browna. Co ważne, nie umyka im fakt, że atrakcyjne przestrzenie biblioteczne, zlokalizowane częstokroć w centrach miast, oferujące duże możliwości, nowoczesne architektonicznie i technologicznie, trzeba napełnić treścią, jakimś przesłaniem, czy idea, co mogą uczynić wyłącznie ludzie zaangażowani w rozwój kultury i prezentujący otwarte zaangażowane postawy.

Rozdział drugi został poświęcony opisom działań Wojewódzkiej i Miejskiej Biblioteki Publicznej im. Cypriana Norwida w Zielonej Górze. Nie chodzi tu jednak o sprawozdanie z działalności, lecz o prezentację niecodziennych projektów bibliotecznych, mających wpływ na kształtowanie kultury literackiej. Zaprezentowano tu tzw. Lubuskie Czwartki Literackie (spotkania z pisarzami, twórcami dramatu i teatru), Krakowski Salon Poezji w Zielonej Górze (obejmujący prezentacje przygotowane przez gości – „mistrzów żywego słowa” – tekstów uznanych twórców literatury), Zielonogórski Festiwal Filmu i Teatru – tzw. Kozzi Gangsta Film (poświęcony przede wszystkim filmom sensacyjnym, gangsterskim i kryminalnym oraz aktorom drugiego planu), Festiwal Literacki Proza Poetów im. Anny Tokarskiej (popularyzujący współczesną polską literaturę, również tę o charakterze lokalnym), Czytelnię Dramatu (w ramach której odbywają się próby czytania współczesnych dramatów lub spektakli z udziałem znanych reżyserów i aktorów), a także inne, związane z kulturą i sztuką, jak międzynarodowy konkurs na rysunek satyryczny, czytanie performatywne, Wawrzyny Lubuskie oraz Dramat Festiwal. Po przeczytaniu rozdziału uderza poziom zaangażowania biblioteki zielonogórskiej w tworzenie przestrzeni kulturalnej miasta, skala i rozmach realizowanych projektów, a przede wszystkim zapał w ich przygotowaniu.

W rozdziale trzecim autorzy skupili się na roli nowych mediów w kształtowaniu oferty usługowej nowoczesnej biblioteki. Posiłkując się opisem własnych doświadczeń, starali się zasygnalizować, że wirtualizacja życia nie musi stanowić bariery w kontaktach z użytkownikami bibliotek, lecz można potraktować ją jako szansę do poszerzenia palety usług. Pojawiają się więc opisy nowoczesnych bibliotek w małych miejscowościach, działających na rzecz lokalnych społeczności, oraz przykłady konkretnych wydarzeń, jak np. warsztaty kodowania w zielonogórskiej mediatece Góra Mediów, kino letnie, czy widowisko multimedialne. Niestety rozdział ten, choć ciekawy, budzi pewien niedosyt, ma bowiem skrótowy i pobieżny charakter, podczas

gdy powinien zostać znacząco rozbudowany z uwagi na zainteresowanie czytelników tą właśnie działalnością bibliotek.

W rozdziale czwartym, zatytułowanym *Dobre praktyki, czyli inspiracje z bibliotek nie tylko publicznych*, autorzy skupili się na odpowiedzi na pytania: Jak skutecznie promować bibliotekę? Jak stworzyć ciekawe wydarzenie? Jak zorganizować dobre spotkanie? Jak przyciągnąć i zaintrygować czytelnika? Część ta stanowi zbiór luźnych przemyśleń i wniosków, przeplatanych opisami doświadczeń bibliotekarskich, mający na celu zmotywowanie innych bibliotekarzy do działań oraz pokazanie im wieloaspektowości pracy biblioteki. Czytelnik, który będzie poszukiwał ustrukturyzowanego tekstu – szczegółowego opisu projektów, przygotowanego według wybranej metodologii – z pewnością się rozczaruje. Wydaje się jednak, że nie taki był zamysł autorów, którzy preferują barwny opis, mający zainspirować, nie zaś przytłoczyć nadmiarem detali.

Ostatni rozdział stanowi próbę odpowiedzi na pytanie: *Czy warto podejmować innowacyjne działania i jak to przekłada się na zainteresowanie książką i czytelnictwem?* Jest to ważne pytanie, ponieważ skłania do refleksji nad celem podejmowania akcji, imprez i nowych usług bibliotecznych. Szkoda, że autorzy nie pokusili się o bardziej rozbudowane analizy wpływu nowych form usług na aktywność użytkowników. Zaledwie na pięciu stronach, w oparciu o wybrane, łatwo dostępne statystyki, starali się skrótkowo przedstawić rolę niekonwencjonalnej oferty i innowacji bibliotecznych w budowaniu zainteresowania działalnością tych placówek. W mojej opinii, rozdział ten, podobnie jak rozdział trzeci, mógłby zostać znacznie rozwinięty, co z pewnością spotkałoby się z żywym zainteresowaniem czytelników.

Podsumowując, książka „lubuskich” autorów jest ciekawą pozycją na rynku księgarskim. Może stanowić źródło inspiracji i pomysłów dla bibliotekarzy zainteresowanych rozwojem własnych placówek. Pokazuje bogactwo możliwości i nisze, które mogą swoimi działaniami zapełnić biblioteki. Mam nadzieję, że nie jest to ostatni tom w serii SBP prezentujący jak ciekawie, innowacyjnie i twórczo mogą działać te instytucje.